għanki. Ma jinpurtax, ftit ser idumu ma jiġu niesa.

Bert: *Bejn saghtejn jew tliet sigħat l'actar, issa titchellem xejn, sabiex collox imur chif imiss, zomm ilsienek, għaraf rieġl ruħek.*

Sbirr: *Jena ma nitchellimx, u okgħod siechet inti ukoll ħalli tiġi l-għarusa.*

Bert: (bilmod) *Ġewwa hu il-gamblu. Halli infittex immur.*

Sbirr: *X'għedt?*

Bert: *Xejn, xejn* (Bertoldu joħroġ).

IL-MEWT TA' BERTOLDU

Malli r-reġina sabet fl-ixkora lill-iżbirr, indunat bil-praspura makakka ta' Bertoldu, u ordnat lis-sefturi jilgħabulu xebgħa bil-bsaten u wara jiġi mitfugħ fix-xmara. Ir-Re, beżgħan li s-saltna tiegħu se tiġi rvinata, qabad lil Bertoldu u qatagħhielu għall-mewt bit-tgħalliq. Imma r-Re reġa' ħafirlu u sa ġagħal ir-reġina taħfirlu wkoll. Riedu joqgħod dejjem ħdejh biex jieħu l-pariri tiegħu. Billi kien imdorri jiekol ikel tar-raħal, meta beda jiekol mill-ikel tajjeb tar-Re, Bertoldu marad u miet.

Intom qarrejja folkloristiċi, wara li assistejtu għal dil-bravura ta' Bertoldu, nixtieq nistaqsikom: Kieku kellu jitfaċċa ġo pajjiżna xi Bertoldu ieħor, taħsbu li kien jirnexxilu jdaħħal lill-iżbirr fl-ixkora?

© George Cilia

(1) Skond id-dizzjunarju Malti-Ingliż ta' Aquilina, il-kelma *bragier* **tfisser** *A sort of belt supporting hernia.* **Jidher li Nafras kien laqam ta' xi ħadd magħruf mill-qarrejja (qisek bħal meta llum tgħid** *iċ-Ċaqnu*). **Kien magħruf li Nafras kien "arġentier fqir" u li kien jilbes ħżiem ma' qaddu għax kien miftuq jew bażwi. Min jaf jgħidilna min kien?**

MIKLEM MARBUT MAL-LOGĦBA TAL-FUTBOL

Steve Borg

F'żgħożiti għamilt numru ta' snin nilgħab il-futbol. Kont nilgħab fuq wara, bħala difensur, ħafna drabi bil-flokk numru tlieta. Fost it-timijiet li lgħabt magħhom hemm ***Marsascala A.F.C., Zabbar Crystal Blues, St. Patrick's, Fgura United,*** **u l-*****Corinthia Group.*** **Din il-lista ta' kliem, jew Miklem, li qed inniżel hawnhekk, ħadtha minn dak li, bħala plejer, smajt jintqal bl-aktar mod naturali minn fomm il-plejers sħabi jew minn ta' kontra waqt li kont inkun magħhom fil-milja tal-logħba fil-qalba tal-grawnd.**

Il-Corinthia Group kien l-aqwa tim li qatt lgħabt fih, għax kien fih ta' l-inqas erba' plejers li kienu fit-tim nazzjonali Malti. Ninkedd ħafna meta nisma' lil xi kummentaturi sportivi jitkellmu fuq it-TV u sikwit jivvintaw kliem b'Malti ħażin, li qatt ma smajtu jintqal, la minn dawk li fuqhom iddur il-logħba – il-plejers infushom, u lanqas mill-partitarji li jsegwu l-logħob. U għalhekk ħażżiżt din il-ġabra ta' kliem, u t-tifsira tagħhom, biex niġbor dak li tassew huwa kliem Malti marbut mal-logħba tal-futbol:

MALTA MAGĦŻULA:

Hekk jissejjaħ it-tim nazzjonali Malti.

IL-KARTA:

Din ikun fiha l-ismijiet ta' min se jilgħab u trid tingħata qabel ma tibda l-logħba lir-referi jew lil xi uffiċjal ieħor. Bl-Ingliż magħrufa bħala l-*line-up*.

JARMI:

Jiġifieri jtajjar il-ballun 'il bogħod mill-periklu tal-kaxxa, preferibbilment barra l-grawnd. Ħafna drabi wieħed jarmi meta jkollu sieħbu mweġġa' ma' l-art, jew inkella t-tim ikun taħt pressjoni kbira.

IĦABBAT:

Meta l-plejer jagħti l-ballun mill-ewwel lura lil sieħbu li jkun għadu kif qassamlu; ħafna drabi 'l quddiem minn fejn ikun irċevieh. Bl-Ingliż jissejjaħ *wall-pass*.

IĦASSRUHOM:

Meta lil tat-tim l-ieħor tħassrilhom demmhom b'damdima ta' rebħa b'ħafna gowlijiet.

SALLBU:

Tintqal meta plejer jagħti xutt għar-rokna ta' fuq li jkun diffiċli ħafna għall-gowler biex isalva; tant li jkollu littteralment jissallab għalih.

IĦOŻŻU:

Tgħajjira lill-gowler wara li jaqla' gowl, biex huwa jżidu ma' l-oħrajn li jkun qala'.

JAQTA' L-LUMI jew JOĦROĠ GĦALL-FRIEFET:

Tintqal għall-gowler, anki tat-tim tiegħek, li jkun ħareġ fil-vojt fil-kaxxa meta suppost li jkun qata' kross li jkunu temgħuh.

GALLARIJA:

Meta gowler jagħmel xena, ngħidu aħna jintefa' ma' l-art biex jilqa' ballun tassew faċli.

JGĦAQQAD:

Meta plejer ikollu l-ħila jaqbeż lil ta' kontriħ b'mossa li tħawdu, tant li jgħaqqadlu l-menti ta' moħħu u jġibhomlu kobba.

JGĦALLIMHA:

Qisha bħal ta' qabilha – meta plejer juri l-ħila tiegħu li jaqbeż avversarju

b'mossi żejda li aktar jużahom biex juri l-klassi tiegħu milli biex jawanza.

JAQLEB:

Meta plejer jitma' l-ballun mill-ġenb tal-grawnd għal ġol-kaxxa avversarja.

IŻELLEĠ:

Meta plejer jixkana lil ta' kontrih u jżellgu mal-ħaxix jew mat-torba biex iwaqqfu milli jilgħab.

FL-IXKORA:

Plejer mixtri biex jilgħab ħażin.

RABUXXATA:

Meta plejer jaqbad balloon ġej mill-għoli, jinqata' għal dahru fl-ajru u jixxuttja l-ballun b'dahru lejn il-lasta.

AMBIZZJUŻ

Wieħed li jżomm il-ballun wisq għandu mingħajr ma jqassmu lil sħabu, u ħafna drabi jispiċċa jitilfu.

JILGĦAB GĦALL-GAZZETTI

Meta plejer jilgħab għal għajn in-nies, biex jissemma fil-gazzetti li ta xi xutt lejn il-lasta, anki akkost li ma jqassamx lil sieħbu li jkun f'qagħda aħjar minn tiegħu li jixxuttja.

MAĦDUM/MIMSUĦ

Tintqal meta jkun hemm ħjiel li xi plejer ikun mixtri.

BIL-FALZ.MIBRUM

Dak li bl-Ingliż jissejjaħ *banana shot*.

SE NIEKLU/SE JAGĦLFU

Meta qabel il-logħba jkun hemm indikazzjoni li l-kumitat se jagħti xi ħlas bħala inċentiv lit-tim biex jilgħab bil-qalb u jirbħu l-logħba.

L-AĦĦAR RAĠEL

Dan hu r-raġel li joħroġ lil sħabu 'l barra mill-kaxxa biex jonsob lil ta' kontrihom u jwaqqagħhom *off-side*.

MIN JGĦAJJATHA

Dan ikun l-aħħar raġel, dak li jagħti l-ordni lil sħabu biex joħorġu 'l barra mill-kaxxa u 'l bogħod mill-lasta tagħhom.

BIKKIENA

Tintqal meta l-gowler ta' kontra jibda jagħmel l-għeġubijiet u jilqa' x-xuttijiet li jingħataw lejn il-lasta tiegħu.

GĦANDNA BRIMBA

Tintqal meta jidħol il-ħsieb li hemm plejer li se jixtri lil sħabu stess biex jilgħabu ħażin, u jinseġ għanqbuta ta' plejers mixtrija.

SINJORINA

Plejer jew *referee* li jkun naqra effemminat u naqra ċapsa, u mhux tajjeb għall-logħob għax jibda jgħajjat hekk kif imissuh.

BALLARIN

Plejer li jagħti l-impressjoni li huwa tajjeb imma fil-fatt ikun nieqes mill-ħila u jkun qiegħed fil-grawnd biex jiżfen fin-nofs u mhux jilgħab.

TIJATRINI

Meta plejer jgħaġġibha u jagħmila ta' mweġġa' u miġugħ meta ma jkunx.

JEĦODLU ISMU

Meta plejer jiġi muri l-karta s-safra mir-*referee*.

JIFFINTA

Jagħmel ta' bir-ruħu li se jagħmel mossa, u jagħmel oħra minflok.

JEQRED QISU ĦOBLA

Plejer li ma jiqafx igerger mar-referee u jilmenta għal kull ħaġa ta' xejn.

ĠABUĦ ŻUGRAGA

Meta plejer ikun qed jagħqad fil-vojt fil-grawnd mingħajr ma jaqbad art fil-logħba.

IVENVEN

Meta plejer jagħti xutt b'saħħtu u l-ballun itir sparat.

ĦRUĠ IX-XFAFAR

Espressjoni li tfisser li l-plejers, ħafna drabi d-difensuri, jibdew jaqtgħu is-saqajn ta' l-avversarji biex iwaqqfuhom, ħafna drabi għax ikunu ħfief aktar minnhom u jkunu qed jaqbżuhom spiss. Plejer li kien jilgħab fuq wara ma' Malta magħżula, kien imlaqqam appuntu "x-Xafra",

KARAWETTA

Plejer bla ħila ta' xejn; jiswa daqs karawetta.

QAĦBA F'XALATA

Plejer li mhux juri nteress fil-logħba u qiegħed hemm għad-divertiment u mhux għall-irġulija.

LOGĦOB ĦAJ

Meta l-logħob ikun b'saħħtu u selvaġġ, fejn jista' malgħajr iweġġa' xi plejer.

MEĦUD ĠO L-GĦODDA

Meta plejer jaqla' xutt b'saħħtu ġol-bajd u jibda jwaħwaħ. Jintqal ukoll: Milqut fil-vetrina, jew Laqatlu l-boċċi, li tfisser l-istess ħaġa.

TA' L-ILMA

Tinftihem għal dak l-uffiċjal tat-tim li joħroġ bl-ilma u l-isponża hekk kif xi plejer jaqa', jixkana u jinstelaħ.

TAL-FAXEX

Jista' jkun l-istess raġel ta' l-ilma, jew inkella ieħor li jkollu l-faxex u l-ingwent għal li jista' jinqala'.

© Steve Borg